APR 2? 1922 Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 90. — Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер ,20. цвітня, 1922. — VOL. XXX. — No. 90. — Jersey City, N. J., Thursday, April 20, 1922. — THREE CENTS

КРАЙНА ПОРА КІНЧИТИ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ!

ЗВОРОТ СУДУ В БОРОТЬБІ ПРОТИ СТРАЙКУ

ЧАРЛСТОН, Вест Верджінія, 18. цвітня. — Федеральний суд завісив частину своєї тимчасової заборони, виданої недавно проти страйкуючих майнерів.

Суд завішує свою заборону організувати не-юнійних майнерів, а лишає на далі в повній обовязуючій силі заборону застрашувати страйколомів погрозами, нападами, тощо.

Робітнича юнія майнерів уважає сей відклик суду важним здобутком для себе.

МАЙНЕРИ ГОЛОШУТЬ ПОБІДУ

ВАШІНҐТОН, 18. цвітня. — Урядники майнерської юнії Ди Юнайтид Майн Веркерс оф Америка подали нині до відома в своїй публичній заяві про страйкову ситуацію, що майнерській юнії вдалося звести на ніщо всі зусилля властителів копалень вугля в цїли зорґанізовання страйколомного добування вугля. Як каже заява, проби провадити далі роботу в копалнях в Мінго, в західній Верджінії, не повелися.

130 КОПАЛЕНЬ ЗАМКНЕНИХ ЧЕРЕЗ СТРАЙК

ПИТСБУРҐ, ПА., 18. цвітня. — Уряд пятого округа майнерської юнії подає до відома імена 130 вуглених копалень в питсбурськім окрузі, котрі мусіли перервати роботу наслідком страйку. Заява каже, що сталеві копальні, котрі були головними противниками страйку в окрузі коксового вугля, не потрафили зорґанізувати страйколомів, і що тепер вони відчувають болючо недостачу вугля.

БОРОТЬБА ЗА ЗМЕНЧЕННЄ ФЛЬОТНОЇ ЗАЛОГИ

ВАШІНҐТОН, 18. цвітня. — В палаті послів ішла нині довша дебата над зменченнем числа моряків на американській воєнній фльоті.

Ряд бесідників виказував великі кошти, які потягне за собою задержаннє великого числа моряків.

Мимо сього прихильники фльотної програми уряду, котрий бажає собі що найменче 86,000-ої залоги, сподіються переперти свою волю значною більшостю голосів.

СЕНАТОРИ ЗА БОНУСОМ

ВАШІНҐТОН, 18. цвітня. — Сенатори републиканської партії постановили на своїй партійній нараді заявитися за бонусом для бувших жовнірів американської армії.

Зате Гардинґ все ще стоїть на своїм становищи і заявляє, що не підпише ухвали, поки в ній не буде сказано виразно, звідки взяти гроші на винадгородженнє.

БОРОТЬБА ЗА МИТО НА ЗАГРАНИЧНІ ТОВАРИ

ВАШІНҐТОН, 18. цвітня.—Про завзятість боротьби, а рівночасно про розбіжність думок у американських законодавців, свідчить факт, що в конґресі появилося не менче і не більше, лише 2,057 поправок до внесеного недавно фінансовим комітетом сенату законопроєктом митового закона.

ВЖЕ Й ПРОКУРАТОР ДЕРЖАВНИЙ ЗА МУНЕЙОМ

САН ФРАНЦИСКО, Каліфорнія, 18. цвітня. — Метю Брейді, окружний прокуратор в Сан Франциско, вислав нині до ґубернатора Стевенса листа, в котрім просить його помилувати Томаса Мунея та Ворена Билинґса, котрі відсиджують досмертну кару вязниці, засуджені за вибух бомби дня 22-го липня 1916. року, котрий вбив та покалічив 14 осіб. Прокуратор заявляє, що оба були засуджені на основі фалшивих зізнань.

ЗВІТ З АМЕРИКАНСЬКОЇ ДОПОМОГИ РОСІЇ

ВАШІНҐТОН, 18. цвітня. — Секретар торговлі Гувер, котрий є рівночасно головою Американської Ратункової Адміністрації (союза пяти найбільших американських запомогових орґанізацій) зложив президентови Гардинґови звіт з американської запомогової акції для голодуючих в совєтській Росії.

Гувер представляв справу так, що американській запомоговій акції вже вдалося взяти як слід в свої руки цілу ситуацію, так що тепер уже нема ніякої поляки, і що можна сподіватися, що на будуче не буде. Американці опанували голод уже так, що відай буде можна заощадити дещо з визначеної конґресом на ту ціль суми 20 міліонів долярів.

НЕДОБОРИ В ПРИХОДАХ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

ВАШІНҐТОН, 18. цвітня. — Секретар (міністер) скарбу Мелон предложив конґресови свої обрахунки будучих приходів та розходів федерального уряду Злучених Держав, з котрих виходить, що в біжучім році уряд буде мати надвишки приходів коло 47 міліонів долярів, але зате в слідуючім році його жде недобір в сумі може 484 міліонів долярів.

Уряд вже давнійше обчисляв, що він буде мати недобір в 1923. році, але рахував, що сей недобір буде виносити всего 167 міліонів. Коли, одиак, дістав звіти з послідного федерального податку ,його вигляди погіршилися, бо він дістав богато соток міліонів долярів податку менче, як сподівався.

СПРАВА ЗАБОРОНИ ОРҐАНІЗУВАТИ МАЙНЕРІВ

ЧАРЛСТОН, Вест Верджінія, 17. цвітня. — Федеральний суд, постановив, що остатоне переслуханнє в справі заборони, орґанізувати не-юнійних майнерів в західно-верджінськім вуглевим окрузі, виданої недавно суддею Меклинтиком, відбудеться в слідуючий понеділок.

СМЕРТЬ ІМІҐРАНТА НА МОРЮ.

Дня 18 марта сього року на корабли „Потомак". що їхав до Европи, помер пасажир. Василь Ганусин на імя. Зараз на другий день по смерти пасажира капітан корабля в присутности скарбника та одного пасажира зробив інвентар (спис) маєтку померщого. В одежі небіщика найдено коверту з двома одно-доляровими банкнотами. При дальшій ревізії найдено гроші сховані в підошвах черевиків, в бохонци хліба та в підшевці камізельки, ба навіть в слоїку з повилами. Разом найдено при нім 985 долярів 78 центів. Всі гроші переслано наперед до уряду корабельної компанії „Юнайтид Стейтс Лайнс". 45 Бродвей, Ню Йорк, де вони будуть ждати, поки за ними не зголоситься найблизча родина покійника.

ЧИСЛО ЖЕРТВ ТОРНАДА.

Як показується з дальших вісток з околиць, навіджений страшною бурею, число жертв в людях буде виносити понад пів сотки. Найбільше жертв в людях було в Ервінґтон, в стейті Илиной, де погибло 7 людий, а 40 було ранених, та в місті Гедрик, в сім самім стейті, де погибло 8 людий, а 110 було ранених. За сими місцевостями йдуть: Гедрик Фармс з 5 погибшими, Сентралія з 4. Гидалґо, з 2. В других стейтах число жертв не таке велике, як в стейті Илинойс.

ТЕЖ СКОРІСТЬ.

В суботу перед Великоднем в Кепител Гайтс, Меріленд, прогибіційні урядники відкрили дестилярню горівки. Було се о пів до четвертої сполудня. Урядник зараз розбив збірники горівки, в котрих було коло 750 ґальонів готового напитку, і заарештував горальника. В шестій годині вечером горальник, Чарлс Карик на імя, вже був засуджений на шість місяців тюрми за переступленнє прогибіційного закона.

ЖОВТИЙ СНІГ.

Жовтий сніг спав цими днями в піренейських горах в Італії. Досі не досліджено причини такої зміни краски снігу.

МАЙНЕРИ БЕРУТЬСЯ ДО ФАРМЕРСТВА

Серед страйкуючих майнерів твердого вугля слідно рух за поворотом на фарми. Богато майнерів купує фарми і не думає вже більше займатися майнерством. За перший тиждень страйку в однім повіті Коломбія в Пенсилвенії майнери закупили 12 фарм. Такий самий рух слідно в околиці коло Вілкс-Баре та Шенандоа. Більшість фарм купують за готівку. Фарми виносять від 30 до 100 акрів.

ЩЕ ОДИН З ГЕРОЙСЬКОГО НАРОДА.

Коло пів до девятої години вечером в середу в Ню Йорку на вулиці Ессекс всі прохожі звернули увагу на сварку межи невеличкою дівчиною та сильним і високим мущиною. Підчас сварки дівчина вибила дужого кавалєра по лици, на що мущина виняв з кишені револьвер і приложив її під ребра. Прохожі стали задержуватися, щоби приглянутися сцені. Дівчина і мущина вдали, що вони жартують і стали відходити. Однак мущина не ховав револьвера в кишені. але далі держав його в руці, обіймаючій дівчину за пояс. Нарешті один з прохожих звернув увагу одному полісменови на незвичайне поведеннє кавалєра, і полісмен приступив до мущини та спитав його, що він держить в руці. Мущина у відповідь вицілив до полісмена і стрілив. Хибивши раз, він став втікати, обертаючися час від часу і стріляючи до полісмена. З якийсь час до погоні прилучився ще один полісмен і вони вкупі стали гнати за утікаючим і стріляючим мущиною. По якімось часі мущина впав на землю, заллятий кровю. Полісмени відставили його до шпиталю, де він зараз помер від двох куль, що попали йому в голову. В якийсь час потім на поліційну стацію округа зявилася зі своїм батьком дівчина, що вибила по лици кавалєра. Вона сказала, що він називеться Генрик Клініч, що був Поляком, мав 24 роки і займався чищеннем нікля. Поліція зараз відкрила в своїй записках, що Клініч належав до небезпечних бандитів, яких вона шукала за ріжні напади, крадежи і вломи.

БУЗЬКИ В ГАЛИЧИНІ.

Традиційні вістуни весни вже появилися в багатьох місцевостях. Але замість весняного тепла, застали ще зиму, і тому з посумніло звішеними клювами сидять у своїх гніздах і міркують над змінами в „Малопольщі". Щойно в останніх днях потепліщало.

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ ПРОФ. ГРУШЕВСЬКОГО

Проф. Михайло Грушевський прислав цей лист:

Прошу Ред. „Вперeду" не відмовити умістити отсе поясненя:

Українські ґазети обійшла звістка, що голова ради нар. комісарів України Х. Г. Раковський, бувши в місяці лютім у Відні, конферував зі мною. Мені не відомо, чи дійсно був Х. Г. Раковський у Відні, але в кождому разі я з ним не бачився. — З тов. привітом М. Грушевський.

„ЧУДОТВОРНИЙ" РАБІН.

З Кошиць доносять, що по 6 роках приїхав тут перший потяг з польської републики через Лавочне до Воловця. Це був спеціяльний потяг, яким віджав до Польщі „чудотворний" рабін Роках з Мукачева з цілою своєю родиною, що складається з 80 осіб і з почотом в складі 350 людей. На прощання зїхало до Мукачева 12.000 правовірних Жидів зі Словаччини і Підкарпатської України, які зложили йому дари вартости 4 міліонів чеських корон. З рабіном вертає до Галичини 150 Жидів, які підчас війни стекли зі Східної Галичини на Підкарпатську Україну. Як нам доносять з Самбора і Дрогобича, цей оригінальний потяг витали тисячі галицьких Жидів на кождій більшій стациї. „Чудотворний" рабін мав спеціяльну ескорту жандармів, які берегли його скарбів, що на кождій стациї зростали.

БАТЬКО ЧИ ЗВІРЮКА?

Під Лідою в с. Сокулка, в Польщі, вдовець хотів оженитися з дівчиною, яка згодилася на це, але під умовою, що він позбудеться своїх трох дітей. За порадою нареченої, цей вдовець вивів дітей до ліса і присязав до дерев на морозі. Всі троє діти найдено в лісі мертві, привязані шнурками до дерев, покровавлених, подрапаних підчас боротьби з батьком. Суд засудив цего батька на кару смерти, а наречену на тяжкі роботи.

МОРД ЦІЛОЇ РОДИНИ.

В Ґрибовичах невідомі злочинці вимордували цілу родину, а саме Михайла Войтинського 70-літного селянина з жінкою і двома синами, з яких тільки один тяжко ранений і перевезений до лічниці у Львові. Вимордувавши цілу родину, бандити забрали 60.000 марок і втекли. Поліції вдалося віднайти одного справника, а саме 24-літного парубка з цего таки села. Має він станути перед наглим судом.

АЛІЯНТИ ХОТЯТЬ, ЩОБИ НІМЦІ НЕ БРАЛИ УЧАСТИ В РОСІЙСЬКІЙ КОМІСІЇ ҐЕНУЕНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ҐЕНУЯ, Італія, 18. цвітня. — Аліянти вислали до німецької делеґації на ґенуенській конференції ноту, в якій пишуть, що вони сподіваються, що Німеччина по заключенню окремого договору з Росією не буде брати участи в нарадах конференції, яка займається вирішенням відносин між Росією і другими державами.

Аліянти в ноті кажуть, що вони довідались про німецько-російський договір із зачудованнем, бо в договорі обняті власне такі питання, над якими власне радить економічна конференція. Отже, кажуть аліянти, Німеччина виломилась із загальної конференції і її акції. Сим, кажуть, вона нарушила ідею і заходи до співділання і виявила нещирість супроти аліянтів, котрі, хотяй її недавні вороги, трактували її рівно і хотіли разом з нею працювати для відбудови Росії й Европи.

Аліянти хотять виключити Німців лише з російської комісії, а зовсім не противляться, аби вони брали участь в інших комісіях економічної конференції.

НІМЕЦЬКИЙ ДЕЛЕҐАТ КАЖЕ, ЩО ЛОЙД ДЖОРДЖ ЗНАВ ПРО СПРАВУ НІМЕЦЬКО-РОСІЙСЬКОГО ДОГОВОРУ

ҐЕНУЯ, Італія, 18. цвітня. — Німецький міністер закордонних справ др. Валтер Ратенав заявив, що британський премієр Лойд Джордж знав про те, що Німці і Москалі мають підписати окремий мировий договір.

Він каже, що чотири рази повідомляв Лойда Джорджа про се через британських урядовців в Ґенуї. Старався теж особисто з ним видітись, але він все був занятий. В останній хвилі в неділю він дістав запрошеннє від Лойда Джорджа, щоби з ним видівся, але вже власне тоді він був в Рапалльо і підписував мировий договір з Москалями.

ЛОЙД ДЖОРДЖ КАЖЕ, ЩО ВІН НІЧОГО НЕ ЗНАВ ПРО СПРАВУ НІМЕЦЬКО-РОСІЙСЬКОГО ДОГОВОРУ

ҐЕНУЯ, Італія, 18. цвітня. — Британський премієр Лойд Джордж каже, що нічого не знав про те, що Німці мають підписати з Москалями в Рапалльо окремий мировий договір.

Він каже, що Німці своїм ділом з Великодня собі дуже зашкодили. Аліянти, каже він, хотіли з Німцями приступити до спільної праці і признати їм велику участь у відбудові Европи, але підписаннем договору вони зіпсули ті корисні для Німеччини заходи аліянтів.

Лойд Джордж самий власноручно написав ноту до німецької делеґації, яку підписали другі аліянти.

НЕВТРАЛЬНІ ДЕРЖАВИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ УСУНЕННЯ НІМЦІВ З РОСІЙСЬКОЇ КОМІСІЇ

ҐЕНУЯ, Італія, 18. цвітня. — Представники невтральних держав під проводом данської делеґації відбули кілька нарад, на яких протестували проти сього, що аліянти самі вирішують усі справи, а їх не питаються про ніщо, хотяй просили їх на конференцію на засаді рівности.

Вони постановили протест проти виключення Німеччини з російської комісії економічної конференції.

ЛІТВІНОВ КАЖЕ, ЩО НІМЕЦЬКО-РОСІЙСЬКИЙ ДОГОВІР СЕ НЕ СОЮЗ, А ДОГОВІР

ҐЕНУЯ, Італія, 18. цвітня. — Російський делеґат Макс Літвінов висловив счудованнє, що аліянти протестують проти німецько-російського договору.

Дивно, казав він, що вони протестують якраз проти того договору, який підписали Німці, бо зовсім не протестували ані нічого не говорили проти протоколу, який Москалі підписали в Ризі, столиці Латвії, недавно з балтійськими державами, або проти невтральної конференції в Берні, столиці Швайцарії, або проти нарад „малої антанти", які вона відбула перед ґенуенською конференцією.

Впрочім, казав Літвінов, сей договір не є новостю, бо його приготовлено як ще російська делеґація була в Берліні, а щойно тепер підписано, бо ще над ним дебатував німецький кабінет. І сей договір, казав він, не є жадним союзом а тільки договором.

РАКОВСЬКИЙ КАЖЕ, ЩО ДОГОВІР ПОКАЗУЄ ДОРОГУ ВСІМ ДЕРЖАВАМ

ҐЕНУЯ, Італія, 18. цвітня. — Член російської делеґації Кристіян Раковський сказав, що аліянти безпотрібно лютяться ізза підписання німецько-російського договору.

Вони повинні, казав він, радше радіти сею подією, бо вона вказує їм, шлях трудної розвязки. Замісць спорити над відшкодованнями найліпше, так як в сьому договорі, змести їх і зректися взаїмно і справа буде легко розвязана.

ФРАНЦІЯ НЕВДОВОЛЕНА З НІМЕЦЬКО-РОСІЙСЬКОГО ДОГОВОРУ

ПАРИЖ, 18. цвітня. — Французька преса дуже різко виступила проти німецько-російського договору. Деякі ґазети винять за се британського премієра Лойда Джорджа.

Премієр Пуанкаре покищо в сій справі мовчить, вижидаючи, що зробить сама ґенуенська конференція.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES		ПЕРЕДПЛАТА	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

[illegible] адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery
[illegible] редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Крайна пора кінчити Позичку Національної Оборони!

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ, ТОВАРИСТВА І ГРОМАДЯНИ:—

ПОДБАЙТЕ, ЩОБИ МОЖЛИВО ЯК НАЙСКОРШЕ ДОПОВНИТИ І ПЕРЕВЕРШИТИ 100,000-ну УКРАЇНСЬКУ ПОЗИЧКУ В АМЕРИЦІ!

НА СЛАВУ АМЕРИКАНСЬКИМ УКРАЇНЦЯМ І НА ПОБІДУ РІДНОМУ КРАЄВИ!

РОСІЙСЬКІ ЗАЛИЦЯННЯ ДО ФРАНЦІЇ І ЩО З НИХ ВИЙШЛО.

Кілька тижнів тому назад по Европі почали кружати сензаційні вісти про нове російсько-французьке зближеине. Подібні чутки не могли нікому видатися чудовищними, бо московські большевики, котрі годилися з турецькими башами, або користати з польського нападу на Україну, щоби й собі на неї напасти, певно не посоромилибися теж подати руку французьким капіталістам. До того, чутки сі були того рода, що буцімто перші кроки до згоди виходять від Росії.

Чутки кружляли уперто довший час, але мимо сього не було поголосок про заключеннє умови. Видавалося се подекуди дивним. Аж доперва перед самою ґенуенською конференцією виплила на верха ціла справа поголосок про російсько-французьке зближеннє і вияснилося, чому французько-російська угода не була заключена. Виходить, що всі російсько-французькі залицяння були лише односторонною аферою. Залицялися лише большевики. Франція вдавала, що вона проти сього нічого не має, навіть провокувала большевиків до ще горячійших залицянь, до ще пристраснійших освідчин. У французьку лапку влетів цілий з всіми чотирома ногами і вугами Карло Радек, котрого большевики вислали до Німеччини на переговори з німецькою капіталістичною ґрупою міліярдера Стінеса. Сей большевицький дипльомат мав розмову з представником французької ґазети „Матен", відай висланим французьким міністерством заграничних справ навмисне на те, щоби балакливого Радека витягнути на компромітуючу політичну розмову. Франції сим разом не ходило о ніяку згоду з Росією. Вона приготовлялася до ґенуенської конференції, до боротьби проти політичної гри анґлійського премієра Лойда Джорджа, до задержання усіх здобутків великої війни та версайського мира. Французькі дипльомати знали, що їм буде дуже трудно в Ґенуї обороняти свою політику проти Анґлії, котра хоче замирення Европи, економічного відбудовання, яке не може обійтися без ревізії (змінення) версайського договору, а передусім без зменчення военних відшкодовань, наложених на Німеччину. Щоби примусити Анґлію піти за французькою політикою, яка противиться якійнебудь зміні версайського договору, французькі дипльомати видно постановили застрашити Анґлію можливостю російсько-французького зближення. Мовляв, як Анґлія не хоче йти з Францією, то Франція обійдеться без сього: вона погодиться з Росією і дасть собі раду з Анґлією і Німеччиною. Ходило лише о те, щоби Росія сказала щонебудь в тій справі. Чим більше вона скаже, тим краще для Франції. Ось чому французькі дипльомати провокували большевицьких політиків на залицяння до Франції, ось чому вони передусім підходили до найбалакучійших з них.

Наслідки сього залицяння нині вже відомі. Франція большевикам ніякого зобовязання не дала, а рівночасно виграла одну важну партію політичної гри з Анґлією. Анґлія дійсно далася застрашити французько-російським зближеннем і згодилася в Кан на таку програму ґенуенської конференції, яку предложила Франція: не тикати в Ґенуї ані установлених договорами границь, ані постановлених военних відшкодовань. Французька політика виграла ще раз. Виграла в хвилі, коли здавалося, що вже нічого її не може вратувати, коли здавалося, що весь світ розуміє її хибність. Виграла завдяки лякливости Лойда Джорджа та глупоті чи політичному цинізмови большевицьких лідерів.

ЦІКАВИЙ МЕМОРІЯЛ.

Анґлійська преса оголошує меморіял зредаґований Лойдом Джорджем безпосередно по заключенню перемиря на західному фронті. Меморіял є незвичайно інтересний уже з того огляду, що порушує ті проблеми, які згодом протягом 3 літ по черзі приходили на дневний порядок політики. В тому меморіялі радив Лойд Джордж не йти дуже далеко в домаганнях, накладаних на Німеччину, щоби відповідальний німецький уряд міг їх виповнити без ніяких політичних і господарських кріз. Далі вказував Лойд Джордж на небезпеку, яка загрожує Европі наслідком упадку валюти поодиноких держав. В інтересі щезнення анархії і привернення нормального господарського життя, треба признати советську владу і порозумітися з Росією. Замітною є публікація того меморіялу на передодні ґенуенської конференції та ухваленнє довіря Лойдови Джорджеви анґлійським парляментом.

ДАРЕМНІ ЗАХОДИ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи" з Галичини).

На днях промайнуло в ґазетах, що комуністичний уряд Великої України всіх засобів уживає, щоб наклонити українську еміґрацію за кордоном до повороту до дому для культурно-освітньої праці. При тому його емісари обіцяють еміґрантам золоті гори, рожевими колірами розмальовуючи вагу такої праці при радянсько-комуністичних порядках. Раковський в останній своїй поїздці по Европі одбув навіть конференцію у Відні з Винниченком в тій справі. Можна-б тільки побажати тим заходам як найкращого успіху, бо справді культурно-освітна праця на Вел. Україні сильно poштильгукала між иншим і з браку культурно-освітних, національно свідомих робітників. Можна-б, кажу, побажати, якби не мали тут комуністи своїх тайних, а лукавих плянів.

Річ в тому, що факти кількалітнього комуністичного панування на Великій Україні говорять зовсім щось противне тим сучасним заходам. Вони виказують фалш і нещирість комуністів відносно української справи і утверджують в переконанню, що ціле поведенне комуністів на Великій Україні, це московська лапка, вирахована на це, щоб тримати багатий цей край в своїх кігтях. Комуністи добре знають, що підвищення культурно-освітного уровення на Великій Україні піднесе національну свідомість українських народних мас, зміцнить їхнє перте до політичної самостійности і ослабить всесторонну, рабську залежність України од Москви, а тим самим повалить теперішних московсько-комуністичних ставленників в Харкові. Є це явища, тісно повязані між собою і не можна думати, щоб більшевики їх не виділи. Вони добре їх бачать і весь час боруться з ними, придумуючи їм ріжні назви, як „самостійність", „шовінізм", „контрреволюція", „дрібнобуржуазність" і таке иньше. Вже четвертий рік даремно змагаються вони з ними, кидаючи на поталу свої кращі сили. Не дурно в їхній уяві ціла Велика Україна це край „ярих контрреволюціонерів" і непримиримих ворогів радянської влади.

А що провід в контрреволюції і непримиримости з комуністичним режімом тримає українська інтелігенція, то звідціль найсильніщі репресії і люті кари завдають комуністи інтелігентам і всьому тому, що хоч троха проявляє національної свідомости. Тому зрозуміло, чому зараз по всіх турмах Великої України сидять найсвідоміщі національно елементи, чому стрічаємо їх найбільше по всяких повстаньчих ватагах, та чому по кожній невдалій спробі скинути з себе наїздницьке ярмо, як це було минулої осени, найбільше жертв, замучених комуністами творять українські інтеліґенти та розумніщі і краще духово розвинуті селяни і робітники. Звідціль зрозумілою є теж нагінка комуністів на українські культурно-освітні установи, як Просвіти, клюби, бібліотеки, бо вони, на їх думку, купчать, гуртують біля себе людий, ворожих комуністичному пануванню на Великій Україні.

Тесаме діється і з українськими школами. Дуже нерадо одпускаються на них кошта, а коли така українська школа заходами самого місцевого громадянства істнує, то перепон має вона від влади без кінця; або зроблять трус в школі шукаючи буцімто зброї, або позаарештовують кращі педаґоґічні сили, а то і розстріляють і т. и. як це постійно читаємо навіть в комуністичній пресі. Українських фаховців по культурно-освітних і ниьших справах переносять в московські землі, а на Велику Вкраїну присилають Мосскалів, Латишів або змосковщених Жидів, точнісінько як за царя. І тепер на Великій Україні стрінете в якому-небудь уряді родовитого Москаля, займаючого відповідальне адміністративне місце, а не знаючого ні слова по вкраїнськи. Ба що більше! Безпечніще є зараз на Великій Україні говорити по московськи, бо тоді увільнитеся від всяких підозрінь та шпигуньств. Це чесно сказав був мені минулої весни в харківській чрезвичайці один Москаль-урядовець. „Все Украинци" — як говорив — „контрреволюционери, іх би вивешать нада". Оттак думають про Українців всі комуністи. Тому кожен з Українців, що попав в комуністичну партію, мусить бути національним ренеґатом, коли не хоче впасти у підозріння у московських товаришів.

Та комуністи хитрі брехуни, яких світ не бачив. Не дурно вже чотири роки обдурюють вони російські і українські маси, вигублюючи їх голодовою смертію, а з другої сторони потішаючи їх будучим комуністичним благом. Щоб замазати очи цілому світові і тим Українцям, що живіть поза межами Великої України, видають вони паперові закони, декрети, в яких буцімто піклуються про політичний, економічний та культурно-освітний стан Великої України. В тих декретах вичитаєте, що на Вкраїні поруч московської мови державною мовою є теж мова вкраїнська, що в школах повинни навчати по вкраїнськи, що кожен урядовець У. С. Р. Р. (укр. соціял. радян. республ.) мусить знати українську мову (хоч сам Раковський її не знає), що в економічному і політичному життю Велика Україна є незвисимою від москви державою, а що живе в федерації з нею, так це її добровільна охота і кожної хвилі може вона добровільно цю федерацію розірвати, що на Вкраїні створено вкраїнську армію (хоч служать в їй самі Хінці, Латиші і Москалі без Українців) і иньші тим подібні комуністичні, безсоромні брехні, придумані для тих, що не знають їх самих, а вірять їхнім словам. До таких безсоромних, лукавих брехень треба зачислити і намови комуністів, щоб українська еміґрація за кордоном вертала тепер до дому для культурно-освітної праці. Не о культурно-освітну працю ходе більшевикам, а ходе їм о ту шкідливу для них неславу, яку ширить про них по Европі українська, вигнана з дому комуністичними звірствами, еміґрація. Порозстрілювавши на Великій Україні майже всю українську інтеліґенцію, хотять вони заманити до себе і ті рештки її, що спаслися за кордоном. Та це їм не вдасться, бо українська еміґрація знає ціну більшевицьких слів, а що вони не змінилися, утверджують її в тому нові списки свіжо розстріляних жертв в Камянці, Києві, Харкові і иньших центрах України, як теж невчаваючі натовпи нових втікачів з комуністичного царства. Роспитавши їх про теперішню господарку комуністів на Вел. Україні, швидче можна повірити, що завтра зійде сонце на заході, чим в те, що запрожування комуністів до освітної праці є щирі. Колиб правдою було те, що більшевикам ходить о культурну працю на Великій Україні, так чого-б тоді сидіти на еміґрації всім лівим українським елементам покрою Винниченка і Грушевського і чого-б їм першим не їхати до комуністів в гості. Але видно, що не добром там тепер пахне для всякого, хто сміє мати иньшу од Москви гадку і то тим більше, що зараз неможливим є на Великій Україні оддiлити культурно-освітню працю од політичної.

Опріче ідейної, що так скажу, духової неможливости повороту української еміґрації до дому для якої-небудь співпраці під комуністичним режімом, істнує ще неможливість фізична. Всемогучий голод, цей всевладний цар кожного живого орґанізму унеможливлює там під ту пору яку-небудь роботу. Він робить людей вовками, що думають тільки виключно про себе самих, а забувають про ближних. Тому інде в світі не розвив краще звірячий еґоїм та нівечення прав другого в найогиднійшій формі аж до людоїдства включно, як це ми бачимо зараз на Великій Україні. Як серед розбурханих хвиль розгулявшогося океану туляться людські недобитки по диких скалах безлюдного острова, спасаючи себе від жахливої смерти, так точнісінько зараз на Великій Україні посеред розбещеної більшевицької вакханалії кожен, хто минув убійчої руки комуніста, думає тільки про ратунок свого власного життя. Трудно собі зараз уявити харчівне положення населення Великої України. Ґазети приносять жахливі вісти. З харчами погано вже було ще 1920 року. Тоді вже приходилося культурно-освітним робітникам після праці в школі чи в бюрі йти з мотикою на плечах або з серпом в руках в село на заробітки шматка хліба ради. З власного досвіду скажу, що поміром учителі ґімназий міст Славянска, Ізюма, Барвінкова ціле літо 1920 року босоніж ходили на сільські заробітки. А знаю, що явище таке на порядку денному по всій Великій Україні. І мови не може бути при таких обставинах про якусь продуктивну культурно-освітну працю. Та це було 1920 року, а що є і буде 1922 року то лячно навіть подумати.

Так само неможлива є зараз на Великій Україні ніяка культурно-освітна робота через буквальний брак всіх засобів, неодмінно потрібних в такій праці. Ні книжки, ні паперу, ні олівця, ні чорнила, ні пера, словом, голо неначе посеред дикої пустині.

Тому, в виду безглуздого комуністичного панування на Великій Україні, що довело багатий колись цей край до нечуваного убожества і людоїдства, як також масового винищення розстрілами української інтеліґенції по комуністичних чрезвичайках, повертати зараз українській інтеліґенції з еміґрації на Велику Україну, це все одно, що явно здатися їй на голодову смерть або згинути марне від убийчої руки комуніста.

Калуш, дня 23. марта, 1922.

Василь Білинський.

УКРАЇНСЬКА ПРЕСА В НЕВОЛІ!

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи" з Европи).

Ще ніколи не була українська преса в такому безвихідному положенню, як нині. Положенню,—кажу тому, бо вона справді лежить, лежить під ногами нашого врага й супостата і двигнутися не може.

Сорок і кілька міліоновий народ має нині в Европі тільки часописей, що можна на пальцях почислити.

Свободою слово хіснуються властиво лиш ті часописі, що виходять в Америці, в Німеччині і в Австрії. Які часописі виходять за океаном, то вам відомо, і які їм права та вольности, то теж найкраще знають їхні редактори та співробітники.

У Німеччині ми, на жаль, мали і маємо дуже мало часописий. Підчас війни виходили три, в трьох таборах і над ними була та сама военна цензура, яка тоді була скрізь. Не вільно було писати проти війни й проти німецьких зусиль.

По війні й проти

По війні виходив **„Шлях"**, **„Нове Слово"** і **„Українське Слово"**. Це останнє зразу двічи в тиждень, а від грудня 1921 р. як дневник. І треба признати, що **ані одна стаття за ввесь цей час не була сконфіскована** і редакція не мала загалом ніякої задирки з німецькими властями. „Українському Слову" дана була повна свобода. Ніхто до його не придирався і коли воно тепер перестає виходити, то лиш тому, що польська й румунська цензури не пускають його до Польщі й до Румунії, а радянська Україна замкнула йому теж дорогу поза Збруч. Видаватиж нині дневник для кількох соток передплатників у Німеччині та в Америці, при тій дорожнечі паперу, друку й експедиції, яка тепер єсть — річ немислима. На це требаб міліонів, яких ні звідки взяти.

А шкода, бо **„Українське Слово" було добре і старанно редаговане,** заступало загально українські інтереси й визначалося поміркованим тоном. А до того Берлін, найбільше місто на континенті, тут виходять всілякі часописі, між ними кільканайцять російських і тутешній українській кольонії сумно буде без власного орґану. І не тільки сумно, але й невигідно, бо не буде де поміщувати всіляких оповісток з тутешнього громадянського життя, котре всеж таки розвиває деяку діяльність, устроює зібрання, виклади, концерти, іт.д.

Такоюж меньше-більше свободою хіснуються ті наші часописі, що виходять у Відні, себто „Український Прапор" і „Соборна Україна". Виходить там і ще одна якась „Україна", для якої свобода йде навіть задалеко, бо ця рептілія польських дідичів сіє ненависть національну й станову і оповіщує проскрипційну лісту, — що випроскрипційну лісту,—що входить у колізію з законами.

Про наші часописі на закарпатській Україні годі щось казати. Ця частинка нашої землі була довгі часи відділена Карпатами від решти України і журналістика спізнилася там на яких літ 50. Там все ще „ъ, ы, ѣ", грають велику ролю, а поняття загально української справи починає що лиш поширюватися. Як віднеслиби Чехи до нашої преси, не знаємо, бо в Празі нашої ґазети нема.

Зате знаємо, як ставляться до неї большевики. **В Київі виходить оден український большевицький дневник і оден у Харкові.** Вони мають характер урядових ґазет і мусять писати те, що їм диктує Москва. Дві ґазети на 40 міліонів народу то хіба за мало! А виходилоб може і 200, колиб була вольність слова. Це видно на тій американській пресі. Хоч в Америці наших людий мало, так ґазет багато. Кожда партія має спромогу розвивати свою проґраму й висловлювати свої політичносоціяльні погляди. **А в Росії так: або пиши, як хоче Ленін і Троцький, або сиди тихо.** Це насильство над вольностю слова повинноб врешті розтворити очі нашим землякам і переконати їх, що з большевиками нічого не вдієш, бо вони на Україну дивляться, як дивилися колись царські посіпаки, вважають її своєю невільницею, краєм, котрий має годувати й удержувати Росію.

Та не інакше дивляться на нас і Поляки. Вони нібито ворогують з большевиками, а на ділі поступають так само, як і вони. Тут і там ті самі практики колишньої царської деспотії, ті самі ревізії, арешти, цензури, заборони йкари. Тільки за царів було всеж таки більше якоїсь ніби чисти, не поступали з людьми так безцеремонно, як тепер. Та ще й те що, за царів Поляки й Українці були „бунтарі", котрих треба коротко в руках тримати. А тепер, **де ходить о знищення України Совітська Росія подає руку Польській Ржечи посполітій до спільної акції.** Одним і другим не вигідно мати свобідний український народ. А що преса есть нині одним з головних чинників визвольного руху, так **Москалі і Ляхи однаково переслідують українську пресу.** В Галичині не може вдержатися ні оден український національний дневник. Був „Український Вістник" тай замкнули. По довгих заходах дозволили видавати „Громадський Вістник", щоб навіть у назві не було зненавидженого Поляками слова „Україна". Але кажуть, що вже й до цього дневника придираються польські цензори й поліцаї, одним словом „владза" і хто зна чи й він довго виходити буде.

Але Яцківський „Рідний Край" виходить собі безтурботно і дальше денунцією немилих йому земляків.

Отсе й найпоганіщий гріх цього безталанного запроданця. Бо **можеш собі ширити польську орієнтацією, на тую вудку і так хіба зродху рибку зловиш, але цькувати й доносити на своїх земляків, це вже гріх непростимий,** тим більше, що за тими земляками і без „Рідного Краю" снуються хмари тайних і явних польських шпіонів та всілякого рода провокаторів. Пощож ще й своїм туди грішні пальці пхати?

Крім „Рідного Краю", дивним дивом, тримається також соціялістичний „Вперед". Якже це воно так? Не вжеж за ним стоять польські товариші соціялісти? Ні. Львівська польська соціяльна демократія ставиться до українського питання не меньше ворожо як і ендеція (вшехполяки). Вона навіть на автономію східної Галичини ніяк не хоче згодитися і на тім тлі прийшло було до непорозумінь між львівськими а краківськими польськими соціял-демократами.

Отже львівський „Вперед" не завдячує свого істнування ані Гавзерови, ні Діямантови ні навіть тов. Миколі Ганкевичові. Він прямо більше слухняно ставиться до приказів польської поліції, ніж ставився „Український Вістник" і питання національного не боронить так гостро, як він. Як прийшов пан з поліції до „Вістника" і сказав: „або ви надрукуєте це а це, або ми вас розженемо на чотири сторони світа", то „Український Вістник" питався себе, від чого він є, чи від того, щоб боронити народньої справи, чи щоб слухати диктату польської поліції? і — видрукував. Конфіскували раз, другий, десятий,— аж врешті завісили ґазету за „вроґе інтенціе пршецівь польскей Ржечипосполітей".

А „Вперед" у справах національних ходив поміж дощ, бо він орґан не національний, а партійний, соціял-демократичний.

Польщі-ж не страшна, покищо соціял-демократія, а для неї важне, щоб знасилувати і прямо вбити всякі визвольні змагання загарбаних Польщею народів, а народу українського в першій мірі. На скільки опіка радянської України приходить у поміч „Впередови", цього годі ствердити. Але всеж таки польський уряд оглядається на те, що скаже пан „Раковшскі", бо Полякам треба, щоб репатріяція поступала скоріще, щоб ревіндикація польського майна і памятників історичних відбувалася як найгладше і щоб торговля через Збруч прибирала щораз лекші форми, бо Польща не вдоволяється тим, що вона собі присвоїла великі землі з України, вона хоче йти і на незабрані простори, зразу як купець, а там як плянтатор і культуртреґер. Вона добивається участи у відбудові Росії, хоч відомий польський політик, Александер Ледніцкі, сказав на відчиті в Кракові, що це смішно, бо **Польща сама потрібує відбудови.**

Як кажу, можливо, що отим польським намірам і завдячує „Вперед" своє, покищо, доволі спокійне істнування. Ну, а до того і перед Европою можна, коли цього треба, похвалитися, що мовляв, „які то ми свободолюбиві; позволяємо друкувати навіть такий крайно соціялістичний дневник ,як „Вперед", — значиться Українці брешуть, нарікаючи на переслідування своєї преси".

Що польська ненависть звернена перше всього проти національної української преси на це доказом може бути „Українська Трибуна", що виходила в Варшаві. Був це орґан Петлюри. Але працювали в ньому також співробітники, яким добро цілої України лежало на серці. І коли згодом вони тих своїх загально українських почувань не могли довше скривати, коли стали витягати тії кривди, які ділялися галицьким Українцям, коли впімнулися за права нашого слова й обстоювали свободу віри і т. д. „Українську Трибуну" закрито. Сталося це 4. марта 1922 року. І тепер великі тисячі української еміґрації в Польщі, а також Українці на загарбаних Поляками теріторіях (половина цілої Польщі!) позбавлені дневника, хочби навіть такого поміркованого, яким була „Трибуна".

Кажуть, що не забаром стане виходити в Варшаві „Нова Трибуна", а то завдяки старанням найбільшого польського вченого Боддена де Куртене, котрий являється білим круком серед Поляків у відношенне до українського питання, а з котрого словом і думкою мусить ичслитися навіть пан Ґломбінскі і біскупи: Теодоровіч, Більчевскі і Гриневецкі, головні лицарі у війні з Україною, не меньше хоробрі від самого маршалка Галлєра.

Характеристичним являється факт, що у Львові закрито також видавництво „Руси", орґана колишніх москвофілів, отже „порджондних Русінув", як про них висловлювалися Поляки ще за часів наміникования Андрія Потоцкого, того, що грозив нам новим Берестечком. „Русь" припинюють, а Ставропіґію і Народний Дім віддають в руки москвофілів. Як одно з другим погодити? Дуже просто. Колишні москвофіли змінилися були до непізнання. Видавали свої часописи гарною народньою галицькою мовою і в справі визволення Східної Галичини з польських рук йшли досить льояльно з нами. Тепер треба тую спільну лінію переломити. Відданнєм Ставропіґії і Народнього Дому треба кинути між наших національних-демократів а „старорусинів" нову кістку незгоди, а замкненнєм „Руси", треба їх приневолити, щоб вернули до нового „Галичанина", друкованого язичієм, котрий творивби пару до „Рідного Краю"...

Українська преса в неволі!

Тоді як у Берліні виходять три російські дневники і безліч усяких иньших видавництв аж до розкішної „Жар птиці", тоді як у Москалів єсть свої часописи в Празі, в Софії в Царгороді, — тоді численна українська еміґрація не має орґану інформаційного, котрий обєднював би її і приготовляв до того великого моменту, коли прийдеться вертати до рідного краю. А для 40 міліонів українського народу дома теж нема свободи слова і думки. **Над цим требаб застановитися.** Требаб з одного боку постаратися, щоб хоч у Берліні виходив наш дневник а про кривди української прси требаб заговорити голосно в світі, звертаючися до всіляких журналістичних стоваришень ріжних країв і народів.

Що такий крок міг би мати свої добрі наслідки, на це доказом може послужити теперішний процес есерів у Росії. З цілого світа надходять протести, протестує навіть Кавцкі і Анатоль Франс, протестує Фор і багато других визначних людий і впливових стоваришень і певно, що большевики будуть приневолені числитися з цими протестами.

А ми? Ми сміємо тільки сваритися, яка має бути Україна, Винниченка, Скоропадського, чи Петлюри, а з тих сварок буде тільки хісна, що з торішнього снігу.

Не цього треба нам тепер, не цього!

Ф. Кр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЖЕРТВИ НА ПОМІЧ УКРАЇНСЬКИХ СТРІЛЬЦІВ.

Тов. Тараса Шевченка, від. 156 У. Н. Союза в Chester, Pa., від себе жертвувало $5.00; А. Яцко $2.00; Н. Іщук, П. Закорчемний, О. Януш, М. Каландяк, Я. Патик, Гр. Давідь і J. Чопик по $1.00; М. Стечишин і П. Януш по $1.00 цнт.

РАЗОМ $15.00.

ЖЕРТВИ НА РІДНУ ШКОЛУ.

Стефан Могила, Elizabeth, N.J. $1.00
Йосиф Олещук, Portland, Me. $2.00
РАЗОМ $3.00.

ЖЕРТВИ НА ФОНД ФЕДАКА.

Вол. Білоруський, Newark, N.J. $1.00.

ДОПИСІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.
Робота Комітету Рідної Школи Золочівщини.

Отсим подаємо звіт роботи нашого Комітету в справі несення помочі Рідній Школі в Золочівщині. Рівночасно даємо до загального відома спис Українців і Українок, котрі своїми жертвами показали свою любов для Рідної Школи.

В часі до 20. грудня, 1921, Комітет зібрав був $187.85. Сі гроші вислано до Золочева, а виказ жертв оголошено в „Свободі". Комітет Рідної Школи в Золочеві вже отримав сю першу нашу висилку.

На Різдвяні Сьвята Комітет вислав колядників Н. Сембая, О. Гундяка, В. Грушка, С. Масловського, Г. Буксу, і Анастасія Барткова, котрі наколядували $72.65. Жертви зложили слідуючі: С. Дзівак $3.00; Ю. Городиловська, І. Горбовий, І. Зазуля, Н. Малиновський, М. Шкварок, А. Плотиця, С. Масловський, А. Сай, і С. Папроцький по $2.00; М. Зелий $1.50; З. Багло, З. Олійник, Г. Яворівський, Т. Вагула, А. Безпалько, Ю. Дачинський, Ю. Шміт, І. Гурчаковський, Г. Гюрко, Б. Шутяк, В. Масник, І. Кутний, Г. Любович, З. Шпак, Т. Охнцьвкий, П. Кобиляк, Я. Тарас, Т. Наливайко, Н. Наливайко, І. Наливайко, Н. Наливайко молодий, М. Паньків, І. Пащис, І. Матів, І. Кутний молодий, Г. Буксас, В. Грушка, С. Назар, А. Кмець, А. Душенчук, Н. Сембай, М. Возниця, А. Бартків, Й. Грицай, Т. Бабоїд, М. Ганьошин, Гр. Паликів, М. Гупаловський, І. Семан, І. Рудий, П. Панас, І. Рашків, І. Прийма, М. Клецан, і Д. Лемко по $1.00; І. Кладек, А. Букас, П. Александрович, Х. Цалик, С. Козлюк, Ф. Кіт, І Ганс, і І. Тимащук по 50 центі; Н. Гладкий 40 центів; С. Дякович, Ф. Огродник, і П. Бунда по 25 центів.

Кромі того Комітет зібрав $46.25. Жертвували слідуючі: П. Кучкуда, П. Барила, П. Гаврис, М. Сембай, і М. Яросевич по $5.00; М. Фленк $4.00; І. Семан, Л. Сидорович, М. Петрик, Г. Бартошик, і П. Кобзар по $2.00; А Борик $1.50; В. Стояновський, І. Романків, А. Малиновський, і М. Пастушик по $1.00; М. Боднар 75 центів; С. Кунчик, і Й. Никовський по 50 центів.

Комітет несення помочі Рідній Школі в Золочівщині має 25 сталих членів, котрі платять місячно по 50 центів. Разом зложили до кінця марта $31.50. Є се слідуючі люди: А. Сиркізівна, О. Мединська, К. Лемко, М. Гробова, Ю. Шмітова, Анаст. Бартків, Анаст. Гаврис, П. Гаврис, М. Гупаловський, Н. Сембай, С. Масловський, Г. Кладек, П. Барила, Й. Грицай, М. Ганьошин, П. Федорович, В. Грушка, Букса. В. Волинець, І Семан, Г. Бартошик, Н. Кіньдзерський, Д. Мединськи, Г. Яворівський, і С. Яворівський.

Комітет устроїв 25. лютого, с. р. представлення „Мати Наймичка". Чистого зиску було $112.00. З сеї суми дано $15.00 „Товариству Української Молодіжи" для українських студентів на вигнанню в Европі.

Дня 28. лютого вислав Комітет знов $200.00 через Амер. Екс. Ко. на руки Комітету Рідної Школи в Золочеві. В касі остає $31.00. до 30 марта 1922.

Дорогі Земляки Золочівщини!

Отже Вам сухий звіт нашої роботи. Самі судіть, чи ми досить працювали, чи ні. Нам здається, що хоть котрий наш земляк дав тільки праці і жертви, що ми, то тогди Рідна Школа в Золочеві чулабися забезпечена на цілий рік. Не досить тутки в Америці; треба лише позбирати себе разом і сотворити одну сильну громаду для несення помочі нашому округови. Тому просимо на отсім місци всіх тих, що походять з повітів: Золочів, Броди Радехів, Зборів, і Камінка Струмілова, щоби вони присилали свої адреси і жертви нашому Комітетови жертви і Адресу приймає касієрка Комітету:

Mrs. Julia Smith
612 East 17th St. New York, N. Y.

ЗА КОМІТЕТ:
Юлія Сміт (Кіньдерска)
М. Гапіошин, голова.
Н. Сембай, секретар.

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ У ЛЬВОВІ

Львівська українська часопись „Вперед" пише:

Коли дня 14. марта с. р. український театр і зібрана в ньому публика оваційно витала артиста української сцени Івана Рубчака, зявилася на сцені також делеґація польських артистів і, зложивши бажання в польській мові, вручила ювилятови лавровий вінок.

Зібрана на салі публика фреметичними оплесками витала появу польських артистів і в українській мові дякував тихо і скромно зворушений артист Іван Рубчак.

А дня 24. марта львівський міський театр і зібрана в ньому публика витали артистку польських сцен Ірену Трапшо. Тим разом прибула делеґація українських артистів, щоби привітати ювілятку іменем української сцени і вручити їй почесний вінець.

Та сталося щось такого, в що год навіть повірити. А вежтаки воно сталося.

На сцені львівського театру забажали артисти польської сцени відіграти сцену з традиційної штуки „Пан і Хам".

І сказали польські артисти українським:

„Вільно вам дар зложити, мовчки поклонитись, але не сміїте говорити по українськи!"

Щоби не дразнити польської публики!

Сей момент з ювилею артистки польської сцени Ірени Трапшо лишиться на довгі роки сумною памяткою сучасної хвилини. Колись спаленіють може лиця якогось Поляка, коли читати-ме на сторінках історії просей факт.

Ми звикли до всего. Ми звикли до того, що товпа нападає деколи на особи, що говорять на улиці по українськи. Ми нераз є свідками, як шанується українську мову в судах, школах і державних установах. Ми знаємо і се, що за оборону прав української мови карають навіть тюрмою. До того ми звикли.

І кождий з нас знає, що живемо в атмосфері нечуваного шовінізму, який на добре розпаношився в щоденному житю; який втискається навіть у приватні відносини. Сей шовінізм ляг важким пятном; придавив всякий розвиток; заострив до нечуваних розмірів антагонізм між двома народами, так що про його скору ліквідацію і поворот нормальних відносин годі покищо навіть думати.

Все те ми знаємо, розуміємо і в міру потреби з нашого соціялістичного становища осуджуємо.

Та ми були певні, що ся шовіністична отрута не має доступу в одно місце, а саме — до храму мистецтва; що ті, що в ньому працюють, що розуміють красшу велич мистецтва, є вільні від неї; що вони ніколи не посміють пітити тими дорогами, якими йде цькована товпа; що вони бодай в такий момент, коли віддавати-муть поклін жрекині того мистецтва, станут висше злободневних питань; забудуть пристрасти й ненависти, а станут тільки артистами.

Та сталося щось іншого. Улиця побідила сцену. У стінах львівського міського театру не прокуратор, не жандарм, але вільний артист не дозволив говорити по українськи.

Зайві тут всякі мірковання, рефлексії, поучання. Приходиться тільки сконстатувати сумний і болючий факт зі становища кождої культурної людини.

В. Будзиновський.

„ПШЕДМУРЖЕ".

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

(Продовження).

В р. 1583 був удачний похід козаків на турецькі землі. Козаки здобули місто Тягиню (Бендери) і забрали велику добичу, в тім всі турецькі гармати. Король „пшедмуржа" вислав проти козаків велике польське військо. Козаки покинули гармати і втікли на Запороже. Султан прислав польському королеви приказ, щоби виновників покарав смертію. Тоді Поляки наловили яких будь козаків і трицять з них стяли у Львові на очах турецького посла, котрий приїхав, щоби дочеве переконатися, чи „пшедмурже" християнське покірно виконує прикази турецького султана. Тоді стяли також шляхтича Самійла Зборовського.

Цісарський посол Варкоч, що в р. 1593 приїхав до Москви, говорив: „канцлер (заступник польського короля) Замойський нехристіянським обичаєм доброжелає Туркови і бажає у всім добра йому, не християн".

При кінци р. 1593 цісар вислав до Польщі посла Вакера, щоби виміркував, чи й Польща далась би втягнути до союза проти Турка. Вакер дістав також приказ розвідатися про українських козаків, але потай польських панів. Запорожці вже досить давно зносилися з цісарем, але все в найбільшій тайні, поза плечі Польщі. В р. 1593 також папа Климентій VIII вислав посла Комулея, щоби пробував народи Сходу Европи приєднати до союза проти Турків. Посол дістав приказ розвідати все, що лиш можна про українських козаків, але так, щоби про се не дізналися Поляки, та щоби в Польщі взагалі ніхто не здогадувався в чім діло. Посол мав за пазухою хлопські булі до козаків. Йому поручено поговорити з самими козаками, очивидно потай Польщі, як згодяться, таки зараз зробити з ними умову, взяти їх на службу проти Турка. Поляки пронюхали ті зносини цісаря і папи з козаками. Саме тоді, з Праги вертав козацький посол до цісаря Хлопіцький, польський гетьман Жулкевскі писав до польського канцлера: „Хлопіцький, которого король казав увязнити, був у Прилуках разом з цісарськими послами і їхав до Січи. В Прилуках взивав козаків на службу. Козаки дуже зброяться. Нехибно підуть під турецькі замки. Що з тим діяти?" Жулкевскі хотів Хлопіцького спіймати.

Коли султан розпочав війну з цісарем і в р. 1594 казав кримській орді вдертися крізь краї Польщі і крізь Молдавщину до Угорщини. Козаки, що зобовязалися помогти цісареви, заявили, що вони поможуть Полякам загородити Татарві дорогу. Але помагати не було кому, бо польська шляхта не збиралася. З того вийшло таке, що козацтво зібране під проводом Наливайка і Лободи самі погуляли собі в Молдавщині. Коли козаки вернули з походу, боялися розходитися домів, бо однох ждала кара на горло за війну з Турком, другі були би пішли під владу польських старостів і державців королівщин. Тим то й Наливайко і Лобода не розпустили своїх козаків, що довело до отвертої війни українського козацтва з Польщею в р. 1596. Ся війна була вислідом дружби польського „пшедмуржа" з бусурменами; випливом того, що польське лицарство боялося розпочинати війну з Татарином.

Не рвався польський шляхтич помагати Венеції, папі й Німеччині проти Турка, не рвався на війну тоді, коли під ударами українського козацтва і Шведів могла згинути польська держава, то тим тяжше було спонукати його, щоби вхопив шаблю тоді, коли Татари приходили до Польщі лише на часок, без наміру розбити польську державу. Поляк знав, що Татарин, як прийшов, так піде, отже грудий під татарську стрілу не радо наставляв. Як Польща коли зробила щось на те, щоби татарську орду здержати від насокків, то робила се способом робським і хамським. Не маючи смілости загородити Татаринови дорогу шаблею, пробувала татарським ханам затулити пельку понижаючим державу гарачом і хамським спинюванням лицарських народів від війни з Татарами і Турками. Окрім сього річного гарачу, Польща задержувала від війни з Татарами українських козаків, що хотіли, як би не Лях за їх плечима, могли сю постійну небезпеку, як вже не цілої Европи і християнства, то бодай українських земель, знищити в її власнім гнізді, в Криму. Але мало того. Ті Поляки, котрі вовсеусіль шаніе горлають і чваняться, що вони своєю презлицарською кровою боронили — оборонили від руїни та бусурменського заливу не лиш Україну, але й всю Европу та християнство; ті горлачі „пшедмуржа" ще й карали українських козаків за їх набіги на татарські і турецькі землі, або за поміч, яку вони давали народам, що пробували виборотися з турецького ярма. По кождім козацькім наскоку на бусурменські землі пішла до польського короля жалоба хана чи султана. Король негайно слав до козаків універсали з громами і погрозами та строгою забороною дальшого драговання Татар чи Турків. Мало того. Польський уряд приказував ловити і карати на горло лицарів, що посміли прогнівити бусурменське величество.

Як Польща корилася перед поганським світом, свідчить вибір польського короля в році 1576. Коли султан дізнався, що польські пани хочуть зробити королем брата Туреччини, цісаря Максиміліяна II., виеказав бажанне, щоби Поляки вибрали собі королем султанового раба, семигородського воєводу Баторія. Турецьке бажанне було для Польщі приказом і вона послухала. Король Баторій на приказ турецького султана і без приказу катівським топором здержував усяку війну проти бусурмен. Між иншими на приказ Турків Батори казав стяти Підкову (у Львові, р. 1578) за його похід в Молдавщину проти її князя, що був вірним підданком султана. На приказ султана Батори спіймав також брата Підкови Олександра, котрий непокоїв Молдавщину і видав Туркам, котрі вбили його на паль.

Щоби спинити наскоки Кримців на Україну і їх руїнні походи далі на захід, українське населенне з великим трудом построїло в Браславщині кріпость Бершаду. Велика сила Татар і Турків не могла її взяти, бо боронив її з безпримірним посвяченнем хоробрий міщанин Василь Босий. Скіндер баша зажадав в р. 1657 від Польщі, щоби Бершаду зруйнувала. І се сталося на приказ польського гетьмана Жулкевського!

Поляки не лиш самі не боронили земель своєї держави, не лиш не позволяли Українцям бити Татар і Турків, але ще й утрудняли дефензиву. Українці, що ходили в степи Подніпровя, ловити рибу, полювати на зьвіра, вибирати мід диких пчіл, то що, вічно грозила небезпека татарських наскочастійше промишляли (в ухоках), отже там, де вони довше і дах), строїли укріплені городці. Та в р. 1540-их українські міщани жалуються, що староста не позволяє їм ставити городців в уходах... Хтож тут боронив Европу та ніс культуру на схід і хто руїнував її в спілці з Татарином?!

Вже згаданий Поляк Лозінскі пише: „Ми були пшедмуржем християнства в дуже пасивнім (бездільнім) значінню сеї фрази (балачки), бо на що другим не було часу, ані охоти, коли ми про християнство, коли не вміли думати про себе!"

Польські свідки, між ними правдивий „коронний", бо коронований свідок, стверджують, що тоді, коли ще була Західно-українська держава, муром, котрий охоронив Польщу і Захід від татарського заливу, були не Поляки, лише Українці. Польський князь Локєтек (1306—1333) спосібнив був папу про смерть двох братів, князів Галичини Андрія і Льва II. листом, в котрім „з жалем доношу, що два остані князі українські, схизматики, котрі були йому за **непоборимий щит від Татар**, зійшли зі світа. З їх смертію приходить вна небезпека для него і його земель від близьких Татар".

Що й наші князі уважали своїм обовязком боронити не лиш свої власні, але й чужі землі перед татарским наїздом, свідчить їх грамота з р. 1316 до Хрестоносців, в котрій запевняють, що будуть їх землі боронити перед Татарами.

Від татарських наскоків терпіли майже виключно українські землі Польщі. Корінно польські воєводства цілком не думали брати участи в обороні й боротьбі; в українських землях відтягалася від сеї боротьби польська шляхта. Ані литовська ані польська держава не боронили своїх українських земель. Землі Подніпрова, так тоді, коли ще належали до Литви, так і потому, коли пішли до Польщі, боронилися самі. Їх оборонцями були запорожські, опісля й городові козаки. Західну Україну боронили українські вельможі, що під свої прапори стягали українську шляхту і українське селянство. В другій половині 14-сотих і в першій 15-сотих років Волинь ще не була засічена польською шляхтою, отже на Волині був лицарський дух. Волинці під проводом князів Острожських були тим муром, о котрий розбивалася сила татарської орди.

Князь Іван Острожський розбив в р. 1453 величезну татарську орду під Теребовлею, так що до Криму не вернув ні один Татарин. Тоді увільнено з ясиру 9.000 християн. Таксамо і в тімсамім році Волинці під проводом Івана Острожського знищили другу орду татарську під Красновом в долині ріки Случи. Окрім того сей Острожський погромив в кількох боях менші сили татарські.

Бичем Божим на Татар був син Івана, князь Константин Острожський. Погромлені ним за кількома наворотами, Татари присілі і здержали свої наскоки на українські землі. В р. 1498 в. князь литовський зробив к. Острожського начальним отаманом всіх українських і литовських військ. Коли в р. 1499 розпочалася литовсько-московська війна, казали князеви Острожському, щоби, той мав лише 4.000 війська, ударити на 40-1тисячну московську армію. Він не радив порватися з мотикою на сонце. Але, коли воєнна рада вперлася, він розпочав бій, котрий скінчився тим, що литовське військо розбито, і він сам опинився в московській Вологді, як полонений. Скоро Кримці почули, що Острожського нема, зараз на рік устроїли два походи, бо Поляків не боялися. Знищили не лиш Волинь і Галичину, але й Малопольщу. Прорвалися також під Завихостом через Вислу і знищили польську землю аж по Опатів. Те саме зробили в р. 1502. В рр. 1505 і 6 загналися аж в корінні литовські землі. Окрім походів великих армій татарських землю нашу руйнували численні чамбули.

(Конець буде).

М. Л-ий.

МУЗИКА ЮРА.

(Верховинська легенда).

Старий музика Юра помер. Його душа відлетіла разом із скрипкою до неба. Всі небесні були позамикані. Юра подумав собі: „Вони всі ще напевно сплять". Сів собі біля воріт і ждав. Небаром наскучилося йому, тому вийняв скрипку, настроїв її й почав грати. Спочатку тихо-тихесенько, щоби нікому не перешкаджати, потім усе голоснійше. Згадка про жінку, дім і все, що оставив на землі пройняла його. І вилляв свої почування у ніжних звуках, що звучали наче пісня.

Нараз чує за ворітьми чийсь голос:

„Хто там?"

„Це певно святий Петро", подумав Юра. Але не злякався. Він жеж служив дванацять літ при драгонах! Відважно відповів він:

„Це я, Юра!"

„Чого кричиш?"

„Я не кричу, я співаю й граю на скрипці".

„Забірайся геть з'таким співом! Тай чому начав ти його так раненько?"

„Бо я вмер щойно під вечір і зараз пустився сюди".

„Відкіля приходиш і як називаєшся?"

Коли Юра відповів на ці питання, наказали йому сидіти тихо і не переривати сну мешканцям неба.

Юра сів маком. Над раном, як стало сіріти, почало його таки на добре морозити. Щоби розігрітися, взяв Юра смичок й давай ним потирати жваво по струнах. Нечайно стали визирати крізь небесні врата голівки янголят. Спочатку дві, опісля три і чимраз більше.

„Ах, які милі звуки, що це може бути? — перешіптувалися янголята. Музика відповів:

„Це коломийка".

„Ах, яка гарна, мила коломийка!" говорили янголятка й на радощах плескали в долоні.

Небаром обернувся ключ у замку, ворота відчинилися й святий Петро закликав:

„Ходи до середини, Юро!"

В небі вже розійшлася вістка, що з Карпат прийшов якийсь музика. Господь Бог сидів на найвисшій ступені сходів. Була саме неділя.

Ледви музика найшов собі якийсь куток, аж приходить до нього янгол, але не малий, а великий, з срібними крилами і горіючим мечем. Він мовив:

„Чи то правда, що ти знаєш грати гарні верховинські пісоньки? Коли правда, то заграй їх кілька Господеви.

Пійшов Юра в супроводі янгола. Йшли широкими й вузкими вулицями. Здовж улиць стояли срібні доми. Вкінці прийшли до якогось золотого дому, на ступені котрого сидів сам Господь.

З усіх сторін надходили янголи, малі і великі та всі мешканці неба: мужики, папи, жінки, діти.

„Заграй нам що", сказав ласкаво Господь.

Низенько поклонився музика й спитав:

„Чи нема тут ще молодих верховинців із наших Карпат?

„Пощо тобі їх?"

„Дон танцю потрібно більше людей". Осміхнувся Господь Бог і дав знак. Два янголи пійшли шукати верховинців. Вернули з леґінями, з дівчатами.

Господь приказав:

„Тож заграй нам і співай!"

Грав Юра, співав. Леґіні і дівчата пустилися в танок. Танцювали „аркана", комолийки, пійшли присюди... Самому Господу Богу сподоабвся і спів і танці. Колиж Господь відійшов до свого терему, припали янголи до музики й давай просити й благати його, щоби ще грав і співав. Він не дав себе довго просити. Мало-помало прилучилися до співу й янголи. Всі співали веселі коломийки. Налякався святий Йосиф і мовить до святого Петра:

„Що там таке діється? Архангел Гавриїл жалується, що святі гимни затихли, ба що навіть побожні звуки святої Цецилії заглушили веселі верховинські пісоньки.

„Цей Гуцул очарував усіх. Тепер не знаємо, що нам робити. Не маємо співаків, щоби як слід приготовилися на недалеке свято Богородиці".

Так мовив святий Петро й добавив іще, звернувшися до архангела Гавриїла:

„Так дальше не може бути! Приведи но сюди цього музику!"

Прийшов Юра, поклонився низько-низенько перед святим ключником.

„Чуєш, Юра", сказав святий Петро, „чи не пійшов би ти собі куди инде?"

„Чому? Як я помер, покликали мене сюди, бо я ані не крав, ані не вбив нікого"...

„Я знаю, я знаю це!"

„Ну, то чому мав би я забиратися з неба?"

„Бачиш, відколи ти тут, майже всі наші святі співають ваші верховинські пісні...!"

Музика почіхався в потилицю й відповів:

„Коли це так вас усіх безпокоїть, то я пійду собі".

„Куди?"

„Суди, відкіля прийшов!"!

„На землю?"

„Певно!"

„Я хотів відіслати тебе на якусь иншу планету."

„Не треба мені инших планет, позволь лише мені знову вернути на землю".

„Що?? З неба хочеш вертати назад на землю?!"

„Будь ласка, святий Петре, пусти мене назад на землю, прошу тебе. Там я вже найду моє небо! Лісами, горами й полонинами ходитиму, гратиму на скрипці й співати. Співатиму наші рідні пісні, щоби земляки мої не забули їх. Сяде вівчар в полонині біля овець — я співатиму йому зі скелі пісоньку рідну, а він виливати буде її сумними звуками на трембіті, прийдуть Гуцули сплавлювати смереки й ялиці дарабами долі Черемошем, веселим, бурливим, як кришталь чистим, швидким і борзим, як ці леґіні — я й їм приспівувати буду, як співали наші предки... Там мені не буде скучно, не уду тужити до неба. Ще як я був живий, просив Господа Бога, щоби позволив мені і по смерти остати в моїх любих Карпатах. Бо моїх гір не заміняв би я й за саме небо!"

Петро відповів йому:

„Тож іди, бо инакше перемінив би ти нам небо в Карпати. Сподіюся, що вертаєш на землю без пересердя".

Весело замахнув старий музика скрипкою понад головою й викликнув:

„Моє небо там, де моє серце!"

Чемненько розпращався Гуцул і вийшов небесними вратами.

Запала ніч. Обережно ступав Юра зі скрипкою під пахою. А як почувся знову зівсім свобідним, затяв коломийку на хвалу Карпат. Пійшли щераз веселі звуки по небесних склепіннях... Дорога з неба на землю, не була йому тяжка. Ступав легенько.

А як стало сіріти, побачив так милу йому Чорну Гору, шпиль Говерлю, окутані білою мракою. Іде Юра дальше, щоби переконатися, чи багато змінилося за той час, як він був у небі. Бо здалося йому, що був там цілі віки— так затужив за любими Карпатами.

Ніщо не змінилося, тісамі високі гори, буйно порослі ялицями, смереками, пестрим зіллям і зеленою травою, тісамі стрімкі пропасти, що відрізують гори одну від другої, тісамі ручаї журкітливі, що з шумом перескакують надорожне каміння, спішать стрімголов із скель на долину, тесаме небо голубе, що мов прозоре шатро розпнялося над верховинським світом, а серед нього ніби чудотворна лямпа, завішене ясне соненько, розливає довкруги світло і тепло; а в долині, в глубокому глубоченькому ярі, Черемош любий, мов срібна лента на скалистому дні — все це наче витає старенького Юру, наче дякує йому, що вернувся.

Всему цьому приглядається Юра, серце його радіє, наче розпливається з радощів безможніх. Потім пустився музика через полонини Криницю, на ніч зайшов на полонину Угорсько. Тут стояла зимівка, курна хата, в котрій в зимі вівчарі ночують.

Вечоріло. Пречудна вечірна зоря помалювала небо рожевим тлом. Ясні зорі замиготіли на небі, полискуючи чудними брилянтами. Вівчарі яли зганяти з полонин безчисленні білі вівці до стай посвистуючи і погойкуючи на них. Небаром образ цей змінився. Вівчарі з вівцями счезли, стало тихо і темно. Юра спускався щораз низче в діл, зарослий корчами, в котрих міліони й міліони святоіванських червачків блестіло фосфоричним світлом: то червонавим, то білявим, то зеленавим. Окружений високими горами — стояв сам один старий музика у цьому безлюдному верховинському світі, серед пізної ночі, серед тишини.

Десь коло півночі зайшов він до зимівки. Тут сиділи Гуцули. Розложили ватру в печі, варили молоко і кулешу. Дим застелив стелю, мов кудряве окривало, і став виходити через віконні отвори, котрі скляних шиб ніколи і не виділи. Вечеряли, покурювали люльки, балакали. Повечеряли, помолилися Богу, полягали спати на лаві і на землі.

Вийшов Юра із зимівки. Мрака залягала вершки гір, що окружали довкола зимівку. Іде Юра навпростець проти сходу сонця, щоби побачити „церкви". Небаром осіли мряки, сонце засвітило ясно і прогнало геть глибоко в дебри сумраки нічні. Перед Юрою розстелився образ великанської верховини. Гора за горою, одна висша, друга низча, то яснійша то темнійша, то круглава то стіжковата, то нага, то кудрява — наче це безмежне, схвильоване море, котре на божий приказ в одній хвилині стялося і зледоватіло — виповнювали виднокруг довкола. Серед того бездушного, височезного світа, перед котрим десь далеко-глибоко счезли люде з своїми хатами — було Юрі якось так чудно, наче плив сам один на просторому морі... Пійшов іще дальше. Овид став спускатися в низ, в глибоку глибину. А з цієї темної, ще ранішним світлом неозареної глибини спиналися в гору високі смереки та ялиці, а серед них біліли та сивіли верхи острокінчасті, вузкі та високі — верхи скель, справді дуже похожі на Ґотицькі вежі церков і палати, та величезних будівель. Здавалося, що там на долі між лісом велике розсілося якесь місто, якась велика королівська столиця.

Став музика сходити все низче й низче, аж до корита Черемоша, швидкого й прудкого, як Гуцул, що горі полонинами гуляє. І справді подибав Юра такого молодого Гуцула. Ішов у Киптарику, з сокирою на плечах, легко мов сарнюк мчав стежечкою. Очі його блестіли, лице паленіло румянцем, видно, що весело хвилювалася грудь його. Перехилив крисаню на бакир, та топірцем помахуючи зник за скрутом. Дальше по дорозі стрічав Юра цілі гуртки Гуцулів і Гуцулок на конях, обладованих терхами*), привязаними по одній і по другій стороні до коня. Коні йдуть один за другим, „шилом". Гуцули голосно розмовляють, старі Гуцулки курять люльки і прядуть кужіль на конях. Один леґінь приграває на сопівці.

Так ішов Юра через Березник, Ладову, Лукавиці, до Буркута, все дальше й дальше. Пройшов так усю Верховину й вернувся на Чорну Гору. Тут скрився в Говерлі й відтіля співає й грає на скрипці, а буйні вітри несуть його звуки геть по всій Гуцулії.

*) Подовгасті бочівки.

ДІДИЧІ БОРОНЯТЬСЯ.

Цими днями були у президента чеської републики Масарика дідичі зі Словаччини і Підкарпатської України з протестом проти а.рарної реформи, а головно що до лісів і жадати дозволу вільної продажі забраної землі, щоби заплатити податки.

ЧУВАШСЬКА МОВА.

Виконний комітет автономної чувашської области дня 17. лютого постановив признати чувашську мову державною урядовою мовою у всіх совітських урядах і заведеннях. Постанова входить у життя 15-го марта 1922.